

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1943 kl. 9 f. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion angående åstadkommande av bättre vägledning för den studerande ungdomen vid dess val av levnadsbana.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 8, av herr *Sefve* har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att åstadkomma bättre vägledning för den studerande ungdomen vid dess val av levnadsbana.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Yttranden. Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttranden över motionen från skolöverstyrelsen och statens arbetsmarknadskommission samt berett tillfälle för Sveriges förenade studentkårer, Sveriges yngre juristers förening, Sveriges yngre läkares förening och Fredrika Bremerförbundet att inkomma med yttranden.

Skolöverstyrelsens yttrande, som gäller såväl förevarande motion som motion nr 219, är refererat i utskottets utlåtande nr 6.

Statens arbetsmarknadskommission påpekar att den av kommissionen organiserade yrkesvägledningsverksamheten avser icke blott folkskoleungdomen utan även ungdomen i högre skolor och framhåller, att erfarenheterna av studentförmedlingarnas verksamhet och av den yrkesvägledande verksamhet, som kommissionen under fjolåret försöksmässigt bedrivit vid ett flertal högre skolor, ha ådagalagt, att en dylik yrkesvägledning bland den studerande ungdomen är av behovet påkallad och har en viktig uppgift att fylla. En sakligt lagd upplysningsverksamhet bör kunna bidra till att åstadkomma en mera rationell fördelning av den intellektuella arbetskraften. En praktiskt betydelsefull yrkesvägledning förutsätter en noggrann kännedom om konkurrensförhållandena och behovet av arbetskraft inom olika arbetsområden, och att verkställa undersökningar härom och med ledning av de vunna resultaten söka erhålla en överblick av arbetsmarknaden ligger inom ramen för arbetsmarknadskommissionens och arbetsförmedlingarnas intressen och uppgifter. Som framgår av en till yttrandet bifogad promemoria har en försöksverksamhet på ifrågavarande område bedrivits av kommissionen och dess yrkesvägledande organ, och det är meningen att intensifiera denna verksamhet och utbygga den till att omspänna samtliga de skolor och klasser, som motionen åsyftar.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras, att de av motionären framförda synpunkterna och önskemålen redan beaktats vid det av statens arbetsmarknadskommission bedrivna organisationsarbetet på yrkesvägledningens område och att åtgärder redan vidtagits eller planerats i syfte att i görligaste mån tillgodose ifrågavarande önskemål och synpunkter.

Styrelsen för Sveriges förenade studentkårer har i ett mycket utförligt yttrande bl. a. erinrat om att den tredje allmänna studentkonferensen den 17—20 februari i år ingående diskuterade det problem, som upptagits i motionen, samt att konferensen beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om inrättande av en institution för kontinuerliga prognostiska undersökningar rörande den intellektuella arbetsmarknaden. Utan de faktiska upplysningar, som en sådan institution skulle kunna lämna, komme en yrkesvägledning att på många punkter hänga i luften. Nämnda institution borde knytas till arbetsmarknadskommissionen och arbeta i intim samverkan med de fackliga organisationerna inom olika områden. Konferensen beslöt vidare uttala sig för en fortsatt utbyggnad av den yrkesvägledande verksamhet, som bedrivs av statens arbetsmarknadskommission och olika arbetsförmedlingar.

Styrelsen uttalar som sin förhoppning, att riksdagen genom bifall till motionen skänker sitt stöd åt de pågående strävandena att införa en effektiv yrkesvägledning och yrkesorientering i vårt land, varvid särskilt bör observeras behovet av ett organ verkställande prognostiska arbetsmarknadsundersökningar.

Styrelsen för Sveriges yngre juristers förening framhåller, att behov av vägledning för de studerande i deras yrkesval föreligger och att saken borde bli föremål för utredning. Styrelsen uttalar, att en sådan yrkesvägledning bör komma från ett tillräckligt sakkunnigt och vederhäftigt håll. Varken skolan eller den offentliga arbetsförmedlingen torde besitta de erforderliga kvalifikationerna. Den lämpligaste vägen till en lycklig lösning vore därför kanske inrättandet av ett antal yrkeskonsulenter, vilka stode fria från både skola och arbetsförmedling men borde samarbeta både med dessa och övriga myndigheter och sammanslutningar, vilka kunna bidra till verksamhetens största möjliga effektivitet.

Styrelsen för Sveriges yngre läkares förening anser, att den akademiskt skolade arbetskraftens anpassande efter arbetsmarknadens behov är ett stort och olöst problem men att orsaken till de existerande missförhållandena icke är att söka i svårigheten att erhålla upplysningar på hithörande område. Orsaken till den bestående överbefolkningen på de akademiska banorna torde mest vara att söka i oemottaglighet för upplysningar och denna oemottaglighet åter bottnar i den alltjämt kvarlevande sociala övervärderingen av den akademiskt skolade arbetskraften. Vid betraktandet av missförhållandet mellan tillgång och efterfrågan på akademiskt skolad arbetskraft bör observeras, att den i anspråk tagna arbetskraften tillägges en stor arbetsbörda: fåtaliga lärare i för stora klasser, de unga tingsnotariernas och hovrättsjuristernas svindlande arbetsbörda, de unga läkarnas nästan ständiga jourtjänst och inga vilodagar, brist på arbets-

kraft i den centrala förvaltningen. Den intellektuella arbetsmarknadens formella behov av arbetskraft är sålunda ett annat än dess verkliga. För närvarande är enligt styrelsens mening tiden icke mogen för att begära statsmakternas medverkan i åtgärder för främjande av den studerande ungdomens förnuftigare yrkesval. En objektiv yrkesvägledning tarvas utan tvivel och sålunda en intensifiering av vad som för närvarande sker i liten och mera sporadisk form.

Fredrika Bremerförbundet anser det i motionen framlagda förslaget vara av värde. Det bör dock undersökas i vilken utsträckning upplysningar av den art motionen avser redan kunna inhämtas genom de förefintliga studentförmedlingarna. Vidare erinrar förbundet om att den framställning, som gjordes under studentkonferensen i Stockholm i februari månad i år, i nära överensstämmelse med motionens yrkande.

Utskottet.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att en bättre vägledning för ungdomen vid dess val av levnadsbana bör åvägbringas och hänvisar till vad utskottet framhållit i sitt utlåtande nr 6 i anledning av motion nr 219 angående vidtagande av åtgärder för en effektiviserad yrkesvägledning för ungdom. Vad gäller den studerande ungdomen får utskottet framhålla att numera en viss rådgivning vid skolorna visserligen förekommer, men att denna icke kan anses vara till fyllest för att ungdomen skall få tillräcklig vägledning. Noggrannare orientering rörande olika möjligheter till fortsatt utbildning bör meddelas och en bättre kontakt mellan skola och hem upprättas, så att rådgivning med hänsyn till förutsättningar och intressen hos eleverna och utsikterna på olika banor kan äga rum redan på tidigare stadium av skoltiden. Därvid bör det vara angeläget att från skolans sida söka motverka ännu förekommande övervärdering ur social synpunkt av de teoretiska studierna och de levnadsbanor, för vilka dessa studier äro nödvändiga. En objektiv vägledning för den studerande ungdomen bör vidare grunda sig på tillförlitliga arbetsmarknadsprognoser, så att tillströmningen till olika utbildningslinjer och yrken kan komma att få ett önskvärt förlopp. På detta område har ännu icke vidtagits tillräckliga anstalter. Motionären tänker sig att genom t. ex. skolöverstyrelsen, socialstyrelsen eller ecklesiastikdepartementet uppgifter skulle inhämtas från vederbörligt håll om antalet studerande inom de olika yrkesgrupperna ävensom om det behov av arbetskraft av olika slag, som kan beräknas föreligga inom en överskådlig framtid, vilka uppgifter kunde sammanställas och översändas till de olika läroanstalterna och meddelas lärjungarna och deras föräldrar. Det synes utskottet ändamålsenligast att arbetsmarknadskommissionen omhänderhar de uppgifter, varom här är fråga.

Utskottet får med vad ovan anförts hemställa,

att andra kammaren för sin del, med anledning av förevarande motion, ville besluta att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att åstadkomma bättre

vägledning för den studerande ungdomen vid dess val av levnadsbana.

Stockholm den 13 maj 1943.

På utskottets vägnar:

O. MALMBORG.

Närvarande: herr *Malmberg*, fröken *Nygren*, herrar *Gavelin*, *Lundh*, *Edberg*, *Jonsson* i Skutskär, *Sundqvist*, *Petterson* i Degerfors, fru *Eriksson* och herr *Carlsson* i Bakeröd.
